

А.М. Герасимчук
Херсонський державний університет,
gerasimchuk.nastya7@gmail.com

ГЕОМОРФОЛОГІЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ КЛІФІВ У БЕРЕГОВІЙ ЗОНІ ПІВОСТРОВА ГІРКИЙ КУТ

У межах Азово-Чорноморського регіону найменшу ступінь вивченості мають берега Дніпровсько-Каркінітської берегової області [4]. Розташований в межах області півострів Гіркий Кут вважається достатньо перспективним рекреаційним центром, але для оптимізації його природних ресурсів необхідно провести детальне вивчення його берегів. На даний момент акцентованої роботи про різноманіття кліфів півострова Гіркий Кут не існує, саме тому тема нашої статті є актуальною.

Географічне розташування. Півострів Гіркий Кут розташований в північно-західній частині Чорного моря, в межах північного узбережжя Каркінітської затоки (рис. 1).

В плані півострів має форму ромба, який за допомогою вузького перешийка сполучається із материком [5, 6]. Загальна площа відповідного масиву суходолу біля 4 км², при довжині берегової смуги по периметру понад 13 км. На півдні півострів омивається водами Джарилгацької затоки, на півночі водами Гіркої затоки, а на північному-заході Широкої.

**Рис. 1. Географічне розташування півострова Гіркий Кут
(розроблено на базі ресурсу Google Earth)**

Геоморфологічні риси поверхні. В морфологічному відношенні півострів представляє собою високе обривисте глинисте плато, до якого на північному-заході примикає коса Лебедина, а на сході коса Устрична. Поверхня півострова нагадує форму сідла, центральне місце займає плоский хребет витягнутий з півночі на південь, в його межах панують висоти біля 7 м, при максимальній – 7,46 м. У напрямку від центру до берегу висота поверхні повільно знижується до 3-6 м, а в межах пологих балок-долин практично до 0 м (рис. 2) [1].

Рис. 2. Морфологічні особливості півострова Гіркий Кут:
а – коса Лебедина; б – береговий обрив глинистого плато
(фото Давидова О.В.)

Геоморфологічні особливості берегів. Вздовж берегової смуги півострова панують процеси абразії, але їх механізм знаходиться виключно у прямій залежності від змінно-нагінних явищ [3]. Саме тому в генетичному відношенні всі берега досліджуваного нами півострова належать до вітроприсушних, тобто тих, що активізуються виключно під час нагонів. За існуючою класифікацією більша частина берегів півострова належать до вітрових присух корінних абразійних берегів [2].

Різноманіття кліфів. У межах абразійних берегів півострова зустрічаються різні за динамічністю кліфи, причому вони мають конкретну географічну прив'язку [7]. Вздовж берегів Гіркої затоки поширені неактивні абразійно-обсипні кліфи, у підсхилку яких поширені задерновані конуси виносу. З боку підводного схилу до кліфів примикають фітогенні кліфи та багатолітні фітогенні пляжі (рис. 3). Динамічність відповідних кліфів проявляється виключно під час штормових нагонів, які відбуваються 1 раз у 12-15 років.

Вздовж берегів фронтальної частини півострова, які розташовані на схід від порто-пункту Хорли поширені активні абразійно-обвальні кліфи, які характеризуються вертикальними стінками із хвильоприбійними нішами, конусами обвалів та просядок. Вони набагато динамічніші й активно розвиваються протягом року, навіть під час незначних нагінних явищ (рис. 4).

а

б

Рис. 3. Кліфи півострова Гіркий Кут, поширені вздовж берегової смуги Гіркої затоки: а – вигляд з кромки кліфу; вигляд із зрізу (фото Давидов О.В.)

а

б

Рис. 4. Кліфи півострова Гіркий Кут, поширені вздовж берегової смуги Джарилгацької затоки: а – хвилюприбійна ніша; б – просадочна тераса (фото Давидов О.В.)

Вздовж берегів Широкої затоки поширені *відмерлі кліфи*, виположені, повністю задерновані. Відповідні утворення взагалі не руйнуються морськими хвилями але знаходяться під впливом денудаційних процесів (рис. 5).

а

б

Рис. 5. Кліфи півострова Гіркий Кут в межах узбережжя Широкої затоки: а – загальний вигляд; б – наближений вигляд зі слідами денудаційних процесів (фото Давидов О.В.)

В межах узбережжя півострова Гіркий Кут панують абразійні форми рельєфу, які поширені як у підводній, так і у надводній частинах берегової зони, їх панування зумовлено дефіцитом прибережно-морських наносів в береговій зоні. Кліфи представлені трьома типами, динамічна активність яких напряду залежить від особливостей розвитку згінно-нагінних явищ.

Література:

1. Давидов О.В. Аналіз геолого-геоморфологічних умов в межах узбережжя Каркінітської затоки / О.В.Давидов, А.М.Герасимчук // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м.Херсон, 5–6 жовтня 2017 р. – Херсон: Гельветика, 2017. – С. 49-52.
2. Давидов О.В. Структура та природоохоронне значення вітроприсушних берегів на Чорному морі // Автор.дис. на здоб. наукового ступ.к.г.н. – Херсон:ХДУ. – 2004. – 20 с.
3. Давыдов А.В. Влияние штормовых нагонов на развитие берегов с ветровой осушкой // Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2006. – Вип. 2. – С. 16-18
4. Зенкович В.П. Морфология и динамика советских берегов Черного моря. Т. II (Северо-западная часть). – Москва: Изд-во АН СССР, 1960. – 216 с.
5. Руммель В.Ю. Джарылгачский залив. / Ю.В. Руммель. – Труды Комитета по устройству коммерческих портов. – 1896. – Вып. 28. – С. 5-118.
6. Шульгин И. Результаты изысканий, произведенных в порте Хорлы / И.Шульгин // Труды Отделения Торговых портов. – 1913. – Вып. 33. – 190 с.
7. Шуйский Ю.Д. Процессы абразии и их литодинамическое значение в пределах Днепровско-Каркинитской береговой области Черного моря // Ю.Д.Шуйский, Г.В. Выхованец, И.Н. Котовский, Али Акель. – Доклады АН Украины. Серия Б. – 1992. – № 2. – С. 83-86.

А.В. Головка

*Херсонський державний університет,
albinakuzovaya@gmail.com*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГІДРОМЕЛІОРАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В структурі земельного фонду Херсонської області зрошувані землі займають майже 22 %, що є гарантованим страховим фондом у продовольчому та ресурсному забезпеченні регіону у посушливі роки [5]. Але у 90-х роках минулого століття в умовах соціально-економічної кризи стан справ у галузі зрошення земель в Україні значно погіршився. Через відсутність коштів повністю призупинено не тільки будівництво нових зрошувальних систем але й реконструкцію існуючих. Експлуатуються вони вкрай незадовільно – роками не здійснюють мінімально необхідних ремонтних та ремонтно-відновлювальних робіт, не поповнюється парк спеціальної меліоративної техніки та дощувальних машин. Через це прогресуючими темпами руйнується наявний водогосподарський комплекс, зростають площі зрошуваних земель, які повністю не поливаються, а